

Ungas arbetsmoral behöver stärkas för att minska arbetslösheten

Arbetsbladet den 11 oktober 2022

Tidigare var Sverige känt för sin starka arbetsmoral, men med tiden har denna urholkats. Detta har skett som en anpassning till välfärdsstatens höga skatter och generösa offentliga ersättningar, vilket minskat incitamenten att upprätthålla starka normer kring arbete och eget ansvar. Skolan har samtidigt slutat att betona karaktärsutveckling till förmån för elevers inflytande över undervisningen. Över tid har detta lett till en gradvis försämring av befolkningens arbetsnormer.

Bristande arbetsmoral är en viktig förklaring till den höga ungdomsarbetslösheten, då den gör att unga inte klarar skolan och inträdet på arbetsmarknaden på ett tillfredställande sätt. I Gävleborgs län ser vi tydliga tecken på att unga, särskilt utrikesfödda, har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden. Andelen inskrivna arbetslösa är 11 procent bland kvinnor mellan 20 och 24 år, och 14 procent bland unga män – för utrikesfödda är det hela 25 procent för unga kvinnor, och 24 procent bland unga män.

Försämringen i normer har också varit särskilt stark bland de unga. I början av 1980-talet ansåg samtidigt 65 procent av de unga att det skulle vara dåligt att lägga mindre vikt vid arbete i framtiden, en siffra som nu har sjunkit till 37 procent. Försämringen över tid beror intressant nog inte på invandringen, då de som är födda i Sverige och utomlands har mycket likartade normer.

Vår analys landar i att det finns oroväckande tecken kring de ungas arbetsmoral, framför allt hur den formas i skolan. Pisa-undersökningen om 15-åringarnas kunskaper i skolan innehåller en fråga om i vilken utsträckning eleverna känner tillfredsställelse i att arbeta så hårt de kan. Där framkommer det att 15-åringar i Sverige har näst sämst arbetsmoral i skolan av alla OECD-länder.

Hur kan denna utveckling vändas? Att fortsätta stärka drivkrafterna till arbete jämfört med bidragsberoende är avgörande, men skolan är också väldigt viktig. Dessutom krävs ett starkare fokus på elevernas karaktärsutveckling, i kombination med mer lärarledd undervisning.

Unikt starka normer kring arbete och individens eget ansvar lade en gång grunden för välståndet i Sverige. För att upprätthålla detta välstånd i framtiden måste vi ta normförsämringen på allvar.

Nima Sanandaji

Gabriel Heller-Sahlgren